

בוקרשט

(בוקרסט – Bucharest). בירת רומניה ולפני-כן בירת נסיכות ולכיה. יהודים ישבו בה למן המאה ה-16. ב' היתה המרכז הגדול ביותר של יהדות רומניה. במאה ה-20 גדל מספר היהודים במהירות, וב-1930 הגיע ל-76,480 – פי שניים ממספרם בתחילת המאה – וב-1941 הגיע ל-102,018. כמה רבעים בב', כגון וקרשט-דורשט ו'הרובע הכחול', נחשבו לאזורים יהודיים. כול שנות מלחמת-העולם השנייה הוסיפו לזרום לב' פליטים יהודים מערי-השדה, כי בבירה ובקרבת יהודים רבים הרגישו עצמם בטוחים יותר. בב' היו גם המוסדות המרכזיים של יהדות רומניה, ופעלו בה בתי-ספר ובתי-חולים יהודיים, וכן מוסדות אחרים (ראה להלן). ואולם, ב' היתה גם מרכז תנועת 'משמר הברזל' האנטישמית ולתומכיה, והדבר השפיע על מצבו של הקיבוץ היהודי בעיר.

כבר ב-1937 החלו רדיפות של היהודים בתחומים שונים – מקצועיים, כלכליים ותרבותיים. מוסדות ממשלתיים ופרטיים, בנקים, מפעלי תעשייה והוצאות-ספרים סירבו להעסיק יהודים. ב-1938, בימי ממשלת גוגה-קוזה הורחקו הסוחרים היהודים ממועצת הסוחרים. מרבית האיגודים המקצועיים הוציאו את היהודים משורותיהם. את האות נתן איגוד עורכי-הדין, שב-6 בדצמבר 1938 בחר בהנהגה אנטישמית. רחובות רבים היו מסוכנים ליהודים.

עם הקמת ממשלת יון אנטונסקו ב-6 בספטמבר 1940 החלו אנשי 'משמר הברזל', שכונו 'לגיונרים', להטיל אימה על יהודי ב'. יהודים הותקפו ברחובות, במקומות ציבור ובגנים, מכוניות היהודים הוחרמו, יהודים רבים נתפסו ונכלאו, ורק תמורת כופר-נפש שוחררו. הלגיונרים השתמשו במשרדי המשטרה, שהיתה כפופה להם.

אנטונסקו נכשל בניסונו להשליט סדר בבירה, להרתיע את הלגיונרים, ולא להרשות הריסת חיי הכלכלה והייצור. ב-21 בינואר 1941 מרדו הלגיונרים וניסו להרחיק את אנטונסקו ולתפוס את השלטון. במהלך המרד נערכו פרעות ביהודי ב'. יהודים נתפסו בבתי-כנסת, ברחובות ובבתים, חלקם לפי רשימות שהוכנו מראש. כ-100 יהודים הועלו על משאיות ונורו למוות במקומות שונים בסביבת ב'.

בעת ההרג שערכו הלגיונרים התנפלו כנופיות בריונים וסתם אספסוף על שכונות היהודים, שדדו, אנסו והרסו בתים וחנויות, אליהם הצטרף אספסוף מתושבי הפרברים וצוענים שניצלו הזדמנות למעשי שוד. הפרעות ארכו שלושה ימים. 127 יהודים נרצחו.

עם פרוץ המלחמה נגד ברית-המועצות ב-22 ביוני 1941 הוכרזו המנהיגים של הארגונים היהודיים לבני-ערובה, שיוצאו להורג אם יפעלו יהודי העיר נגד השלטונות.

ב-3 בספטמבר 1941 הוטלה על היהודים חובת ענידת 'סימן יהודי' (כוכב מאריג שחור על רקע לבן), אך כעבור יומיים הצליח יושב-ראש איגוד הקהילות, וילהלם פילדרמן, להשיג

ביטול הצו. על יהודי ב' הוטלו היטלים שונים למען הצבא והשלטונות האזרחיים, ובכללן 'תרומות' כסף, וזאת נוסף על מס חד-פעמי בסך כמה מיליארדי לי (אפריל 1943). בספטמבר 1942 גורשו לטרנסניסטריה 395 יהודים שב-1940 ביקשו לשוב לבסרביה, לאחר סיפוחה לברית-המועצות. אתם גורשו לטרנסניסטריה מב' כ-200 יהודים שנחשבו לקומוניסטים. המגורשים בקבוצה הראשונה נרצחו בידי אנשי ס"ס בטרנסניסטריה. בפקודת אנטונסקו גורשו מב' גם כול היהודים שהשתקעו בה אחרי 1 בינואר 1940.

מדיניות הנישול, ההחרמה, ההלאמה והפיטורין, וגם ההיטלים והמיסים השונים, רוששו במהרה את האוכלוסיה היהודית. עד סוף 1941 פוטרו 8,234 שכירים יהודים. גיוס היהודים לעבודות כפייה השלים את תהליך ההתרוששות. מסתיו 1941 הועסקו יהודים בניקוי רחובות ובפינוי רחובות משלג. מ-1 באוגוסט 1941 הוקמו פלוגות לעבודת כפייה, וב-1942 היו 28,177 גברים יהודים שהועסקו בעבודת כפייה. יהודים שלא התייצבו לגיוס, או שברחו מפלוגות העבודה, נאסרו וגורשו לטרנסניסטריה עם משפחותיהם. במאי 1943 נלקחו לפלוגות לעבודת כפייה גם כול הצעירים היהודיים בני 15-18. באפריל 1944, כאשר גברו ההפצצות על ב', הועברו כול הפלוגות לעבודת כפייה המקומיות לפינוי ההריסות, לחילוץ גופות ההרוגים ולסילוק הפצצות שלא התפוצצו.

כאמור היו מרוכזים בב' כול המוסדות הארציים של איגוד הקהילות היהודיות ברומניה, ומפברואר 1942 היו בה גם מוסדות 'מרכז היהודים'. בב' היו גם מוסדות הסעד של ה'מרכז', וביחוד ה'ועד האוטונומי לעזרה', המשרד הארץ-ישראלי, הנהלת התנועה הציונית ברומניה, תיאטרון יהודי, שני מוסדות להשכלה גבוהה שהוקמו אחרי סילוק הסטודנטים היהודים ממוסדות ההשכלה הגבוהה, ותזמורת ובה נגנים שפוטרו מתזמורת רומניות. עד 1942 הופיע בב' הביטאון של התנועה הציונית 'רנאשטריא נואסטרה' (Renaasterea Noastra), ואחרי שנסגר בפקודת השלטונות – ביטאון המרכז 'גאזטטא אווריאסקא' (Gazeta Evreeasca).

יהודי ב' ניצלו מהשמדה ב-23 באוגוסט 1944, אחרי מאסרו של הרודן אנטונסקו בידי המלך. כוחות הגרמנים שבקרבת העיר לא הצליחו לפרוץ לתוכה. אדולף איכמן, שהיה אז בבודפשט, ושעמד לבוא לב' כדי להתחיל בהכנות לגירוש היהודים, דחה את בואו כאשר נודע לו כי הרומנים פרשו מן הברית עם גרמניה. ההתנגדות המיידית של הצבא הרומני, וכניסת הצבא הסובייטי לעיר ב-30 באוגוסט 1944, מנעו מהנאצים לבצע את זממם.